

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร และคัดลอกข้อมูลจากบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน เพื่อนำมาศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพกับสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2530 และได้รับการตรวจสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวนทั้งสิ้น 17,684 คน เป็นนักเรียนชาย 9,035 คน และนักเรียนหญิง 8,649 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 30 โรงเรียน ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรแยกตามประเภทของโรงเรียน

ประเภทโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
ชาย	1. ทวีธาภิเศก	647	-	647
	2. ปทุมคงคา	742	-	742
	3. วัดนวลนรดิศ	605	-	605
	4. วัดราชาธิวาส	610	-	610
	5. วัดบวรนิเวศ	406	-	406
	6. วัดเบญจมบพิตร	550	-	550
	7. วัดราชโอรส	691	-	691
หญิง	8. สายปัญญา	-	614	614
	9. สตรีวัดระฆัง	-	406	406
	10. สตรีศรีอยุธยา	-	696	696
	11. สตรีอัสสัมชัญ	-	700	700
	12. สตรีวิทยา	-	624	624
	13. สายน้ำผึ้ง	-	600	600
	สหศึกษา	14. ชีโนรสวิทยาลัย	397	313
15. บางประกอกวิทยา		247	285	532
16. ประชาราษฎร์อุปถัมภ์		336	314	650
17. มัธยมบางกะปิ		284	325	609
18. มัธยมสันนิษิตวิทยา		263	250	513
19. วัดธาตุทอง		293	301	594

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
สหศึกษา	20. วัดรางบัว	342	343	685
	21. วัดคสิตาราม	183	321	504
	22. วัดบวรมงคล	191	252	443
	23. วัดประคู้ในทรงธรรม	347	308	655
	24. วัดน้อยนพคุณ	224	307	531
	25. วัดนายโรง	187	184	371
	26. วัดวิมุตติยารามพิทยากร	266	334	600
	27. วัดสุวรรณารามวิทยาคม	277	323	600
	28. สรรค์กัฒมตรี	474	326	800
	29. สวนอนันต์	239	254	493
	30. ฤทธิรงค์รอน	234	269	503
	รวม	9,035	8,649	17,684

ที่มา : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2530

กลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นตัวแทนประชากรให้มากที่สุด ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 30 โรงเรียน เป็นโรงเรียนชาย 7 โรงเรียน เป็นโรงเรียนหญิง 6 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนสหศึกษา 17 โรงเรียน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2
2. สุ่มจำนวนโรงเรียนตามสัดส่วน 1 ใน 6 โรงเรียน ได้ 5 โรงเรียน จากจำนวนทั้งหมด 30 โรงเรียน ซึ่งจำแนกตามประเภทของโรงเรียน ได้ดังนี้

ประเภทของโรงเรียน	ทั้งหมด (โรงเรียน)	จำนวนที่สุ่ม (โรงเรียน)	จำนวนนักเรียน (คน)
ชาย	7	1	610
หญิง	6	1	614
สหศึกษา	17	3	1,922
รวม	30	5	3,146

3. สุ่มนักเรียนในแต่ละประเภทของโรงเรียนที่สุ่มได้ในข้อ 2 ซึ่งมีจำนวน 5 โรงเรียนตามสัดส่วน 1 ใน 16 คนได้ 200 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 3,146 คน ได้จำนวนแต่ละประเภทดังนี้

ประเภทของโรงเรียน	ทั้งหมด (คน)	จำนวนที่สุ่ม (คน)
ชาย	610	39
หญิง	614	39
สหศึกษา	1,922	122
รวม	3,146	200

จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้สรุปไว้ในตารางที่ 3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 สรุปจำนวนโรงเรียน และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประเภท โรงเรียน	จำนวนโรงเรียน		รายชื่อโรงเรียน ตัวอย่าง	จำนวนทั้งหมด (N)			จำนวนที่สุ่ม (n)		
	N	n		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ชาย	7	1	วัดราชาธิวาส	610	-	610	39	-	39
หญิง	6	1	สายปัญญา	-	614	614	-	39	39
สหศึกษา	17	3	มัธยมสาทร	263	250	513	17	16	33
			สุรศักดิ์มนตรี	474	326	800	30	20	50
			มัธยมบางกะปิ	284	325	609	18	21	39
รวม	30	5		1,631	1,515	3,146	104	96	200

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ความเชื่อทางสุขภาพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ เพศของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นความเชื่อทางสุขภาพของนักเรียน โดยอาศัยแบบแผนความ

เชื่อทางสุขภาพ (Health beliefs model) ของโรเซนสตอก (Janz and Becker, 1984: 1-2) เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือดังกล่าว โดยแบ่งความเชื่อทางสุขภาพ ออกเป็น 3 ด้าน รวม 66 ข้อ คือ

1. การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค 11 โรค ได้แก่ โรคผมและศีรษะ ตา หู จมูก ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก คอ และผิวหนัง จำนวน 33 ข้อ
2. การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรค 11 โรค ดังกล่าว จำนวน 11 ข้อ
3. การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการป้องกันและรักษาโรค 11 โรค ดังกล่าว จำนวน 22 ข้อ

ซึ่งสรุปไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางเนื้อหาและประเภทของคำถาม

เนื้อหา	ประเภทคำถาม		ข้อคำถามที่
	เติมคำตอบ (ข้อ)	เช็คเครื่องหมาย (ข้อ)	
1. การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค 11 โรค ๆ ละ 3 ข้อ	2	1	1, 2, 4
รวม	22	11	
2. การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรค 11 โรค ๆ ละ 1 ข้อ	1	-	5
รวม	11	-	
3. การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการป้องกันและรักษาโรค 11 โรค ๆ ละ 2 ข้อ	1	1	3, 6
รวม	11	11	
รวมทั้งหมด	44	22	คิดเป็น 66 ข้อ

โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ความเชื่อทางสุขภาพดังนี้

1. เขียนข้อคำถามความเชื่อทางสุขภาพของนักเรียน โดยใช้แบบเดิมคำตอบ และแบบเช็คเครื่องหมาย (Check list) ดังตัวอย่าง

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับตา

1. นักเรียนเคยมีอาการผิดปกติที่ตา ดังต่อไปนี้หรือไม่

- มีอาการน้ำตาไหล ตาแดง มีขี้ตาเหนียวข้น
- คันตา
- ตามัวเห็นอะไรไม่ชัด
- ขอบตาอักเสบ
- อื่น ๆ .....

( ) เคย ( ) ไม่เคย

2. นักเรียนคิดว่าอาการผิดปกติที่ตาดังกล่าวเกิดจากอะไร .....

.....

3. ถ้านักเรียนมีความผิดปกติที่ตาจะรักษาหรือไม่

( ) รักษา

ไม่รักษา เพราะ .....

ถ้าไม่มีอุปสรรคใด ๆ ในการรักษาจะรักษาหรือไม่

( ) รักษา ( ) ไม่รักษา

4. ถ้านักเรียนรักษาจะรักษาอย่างไร .....

.....

5. ถ้านักเรียนไม่รักษา จะเกิดผลเสียอย่างไร .....

.....

6. นักเรียนมีวิธีป้องกันรักษาอย่างไร ไม่ให้เกิดอาการผิดปกติที่ตาอีก .....

.....

2. ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 10 ชุด กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบความเป็นไปได้ และความเหมาะสมที่เกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผลการทดลองได้มีการแก้ไขจำนวน 33 ข้อ จาก 66 ข้อ โดยการเปลี่ยนแปลงข้อคำถามดังนี้

ข้อคำถามที่ 3 นักเรียนรักษาอาการผิปกดตีที่ (ผม คีรษะ ตา หู จมูก ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก คอ และผิวหนัง) ให้หายด้วยวิธีใด

แก้ไขเป็น - ถ้านักเรียนมีอาการผิปกดตีที่ (ผม คีรษะ ตา หู จมูก ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก คอ และผิวหนัง) จะรักษาหรือไม่
- ถ้านักเรียนรักษา จะรักษาอย่างไร

ข้อคำถามที่ 5 ถ้านักเรียนไม่รักษาอาการผิปกดตีที่ (ผม คีรษะ ตา หู จมูก ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก คอ และผิวหนัง) ของนักเรียนจะเป็นอย่างไร

แก้ไขเป็น ถ้านักเรียนไม่รักษาอาการผิปกดตีที่ (ผม คีรษะ ตา หู จมูก ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก คอ และผิวหนัง) จะเกิดผลเสียอะไรบ้าง

ข้อคำถามที่ 6 ถ้านักเรียนไม่ต้องการให้เกิดอาการผิปกดตีที่ (ผม คีรษะ ตา หู จมูก ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก คอ และผิวหนัง) อีก นักเรียนจะมีวิธีป้องกันรักษาอย่างไร

แก้ไขเป็น นักเรียนมีวิธีป้องกันรักษา (ผม คีรษะ ตา หู จมูก ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก คอ และผิวหนัง) อย่างไรไม่ให้เกิดอาการผิปกดตี

2) แบบวัดสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สร้างโดยกองอนามัยโรงเรียน
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน (ส.ศ. 3)
ดังตัวอย่าง

บันทึกการตรวจสุขภาพ

สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีไข้แพทย์ให้ตรวจเฉพาะรายการที่ทำเครื่องหมาย * ไว้
บันทึกการวินิจฉัยและกำกับเครื่องหมายที่อธิบายไว้ข้างล่างนี้ทุกรายการ

ไม่ไต่กรวง	-	ได้รับการรักษาแล้ว		✓✓
ปกติ	○	กำลังรักษาอยู่		✓
ผิดปกติเล็กน้อยซึ่งควรสังเกตไว้	+	ความสะอาด ความสมบูรณ์ของร่างกาย	ดี	1
ผิดปกติปานกลางควรได้รับการดูแลรักษา	++		พอใช้	2
ผิดปกติมากต้องการรักษาค่วน (ไปตรวจชื่อกำกับไว้ทุกครั้ง)	+++		ไม่พอใช้	3

วัน เดือน ปี ที่ตรวจ

*ความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้า							
*ความสมบูรณ์ของร่างกาย							
*หมและศีรษะ							
*ตา							
*หู	+						
*จมูก							
*ปาก ลิ้น							
*ฟัน	+++						
*เหงือก							
*คอ							
*ทอซิก							
*ต่อมธิวอดด์							
*ต่อมน้ำเหลือง (ระบุตำแหน่ง)							
ปอด							
หัวใจ							
ตับ	=						
ม้าม	=						
กระเพาะอาหาร ลำไส้	=						
ปัสสาวะ	=						
*ผิวหนัง							
*กระดูก							
*การพูด							
*อื่นๆ ระบุ							

ลงชื่อ

ผลการตรวจขั้นสุดกร (ระบุ)

วัน เดือน ปี	ชช	วัน เดือน ปี	ชช

วิธีการใช้แบบวัดสุขภาพ

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขบันทึกการตรวจสุขภาพของนักเรียนลงในบัตรบันทึกสุขภาพ ประจำตัวนักเรียน (ส.ศ. 3) ซึ่งมีเกณฑ์การตรวจสุขภาพเป็นเกณฑ์แบบเดียวกัน ตามคู่มือ การตรวจสุขภาพนักเรียน โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (กองอนามัยโรงเรียน, 2530: 1-46)

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักเรียนด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน - 11 สิงหาคม 2531 รวม 1 เดือน 13 วัน โดยใช้เวลาคนละ 30-40 นาที
2. ได้คัดลอกกระดัดคะแนนผลการตรวจสุขภาพของนักเรียน ในช่องความสมบูรณ์ของร่างกาย และผลการตรวจอวัยวะของร่างกายในด้านต่าง ๆ จากบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยขอคัดลอกจากโรงพยาบาลของแต่ละโรงเรียน
3. การตรวจสอบข้อมูล ในระหว่างสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ซ้ำในบางคำถาม เพื่อให้เกิดความแน่ใจในคำตอบ พร้อมทั้งสังเกตกริยาท่าทางของนักเรียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อคำถามที่ได้ และตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบในทุกข้อกระทง เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ
4. ตรวจสอบการคัดลอก โดยตรวจดูรายชื่อนักเรียนที่แบบสัมภาษณ์ให้ตรงกับรายชื่อนักเรียนที่บัตรบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน แล้วจึงทำการคัดลอก เมื่อคัดลอกเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำมาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าคัดลอกคะแนนแต่ละช่องถูกต้องหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จะวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับของคะแนนความเชื่อทางสุขภาพดังนี้

คะแนนรวม 80-88 คะแนน แสดงว่ามีความเชื่อทางสุขภาพในระดับสูง

คะแนนรวม 62-79 คะแนน แสดงว่ามีความเชื่อทางสุขภาพในระดับค่อนข้างสูง

คะแนนรวม 44-61 คะแนน แสดงว่ามีความเชื่อทางสุขภาพในระดับปานกลาง

คะแนนรวม 26-43 คะแนน แสดงว่ามีความเชื่อทางสุขภาพในระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนนรวม ต่ำกว่า 25 คะแนน แสดงว่ามีความเชื่อทางสุขภาพในระดับต่ำ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จะวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ
3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ โดยใช้ค่าที่

(t-test)

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 จะวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ

ไบซีเรียล (Biserial Correlation Coefficient, r_{b1n}) ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีการวัดเป็นค่าต่อเนื่อง (Interval) กับตัวแปรต่อเนื่องแบ่งเป็น 2 ส่วน (Arbitrary Dichotomous) และทดสอบนัยสำคัญของ r_{b1n} ใช้ t-test

$$\text{สูตร } r_{b1n} = \frac{\bar{Y}_p - \bar{Y}_q \cdot pq}{S_y \cdot y}$$

โดยที่	Y_p	คือ ค่าเฉลี่ยที่ได้จากตัวแปรต่อเนื่องของกลุ่มหนึ่ง
	Y_q	คือ ค่าเฉลี่ยที่ได้จากตัวแปรต่อเนื่องของกลุ่มสอง
	S_y	คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ y
	p	คือ สัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มรวมทั้งหมด
	q	คือ สัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มสอง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มรวมทั้งหมด
	y	คือ ค่าอติเอนต์ (ความสูง) ของโค้งปกติ ณ จุดแบ่งสัดส่วน p และ q

สูตร
$$t = \frac{r_{b12}(y) \sqrt{N}}{\sqrt{pq}}$$

- เมื่อ r_{b12} เป็นค่าสหสัมพันธ์แบบ Biserial ที่ต้องการทดสอบนัยสำคัญ
 y เป็นค่าอันดับของโค้งปกติ ณ จุดแบ่งสัดส่วน p และ q
 N เป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 p เป็นสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบ
 กับกลุ่มรวมทั้งหมด
 q เป็นสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มสอง เมื่อเปรียบเทียบ
 กับกลุ่มรวมทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย